A nyugati levéllábú poloska (*Leptoglossus occidentalis* Heidemann) mint invazív faj megjelenése a magyar faunában

Szabó Sándor Péter
atalanta10szsp@freemail.hu

Abstract

This species has started to increase its distribution area from the western part of North-America (California) as a potential pest insect feeding on coniferous trees. It has appeared in 2002 in Europe: after reaching Switzerland and Slovenia it has occupied Hungary in 2006 as an aggressively expanding bug species and became a locally common insect occurring in the whole of the country less than in ten years. The main factor blocking its population explosion is constituted by wintering months. The author provides details on the biology, life history of this bug both for hilly and lowland regions. This species can be considered as a still latent insect which might be rather dangerous in the near future for indigenous stands and plantations of coniferous trees.

Közel nyolc éve már, hogy Magyarországon megjelent az Észak-Amerika nyugati részéről (Kalifornia) HEIDEMANN által 1910-ben leírt *Leptoglossus occidentalis* poloskafaj. A karimáspoloskák családjába (*Heteroptera, Coreidae*) tartozik, tűlevelűek kártevője. 2008-tól ez a faj mind az Alföldön (Debreceni Egyetem Botanikus Kertje), mind a hegyvidéki területeken (Jósvafő) észlelhető. Magyarországon először 2004-ben Keszthelyen találták meg. A faj Magyarországon eddig nem ismert nemzetséget képvisel. A jövőre nézve ezzel a fajjal, mint potenciálisan agresszív kártevővel kell számolni a tűlevelű erdőkben. Meglehetősen gyorsan terjed Magyarországon és Európa más országaiban is. Európában először 1999-ben jelent meg Észak-Olaszország több helyén. 2002-ben már Svájcból jelezték. Szlovéniában 2004-ben jelent meg (GOGALA 2003), ugyanebben az évben Magyarországon is jelentkezett mint invaziv faj (HARMAT et al. 2006). Hazánkban tápnövényként leginkább a feketefenyő (*Pinus nigra*), az erdeifenyő (*Pinus sylvestris*), esetleg a parkokba ültetett simafenyő (*Pinus strobus*), valamint a duglászfenyő (*Pseudotsuga menziesii*) jöhet elsődleges tápnövényként számításba. Képes táplálkozni azonban *Picea, Cedrus, Abies, Juniperus* fajokon is. Mind az imágók, mind pedig a lárvák előszeretettel a generatív hajtásrészeken táplálkoznak, ezzel a magprodukciót jelentősen csökkentik.

A fajnak évente csak egy nemzedéke fejlődik ki. Az első frissen kikelt imágók augusztus elején jelennek meg. Ekkor észlelhetők legnagyobb egyedszámban az adott területen. Védekező reakcióként a kifejlett imágók, de a lárvák is igen átható poloskaszagot árasztanak magukból. Verőfényes délelőtti órákban a lombkorona szintjében rajzanak, gyakran nagyobb távolságra is elrepülnek, igen mozgékonyak. Felbukkannak az épületek napsütötte falán, ahol a nyári időszakban az éjszakát is töltik. Napi aktivitásuk során igen éberek, legkisebb árnyékmozgásra is azonnal szárnyra kapnak. Fülledt, meleg időben különösen mozgékonyak. A legforróbb déli órákat viszont az épületek árnyékos oldalain töltik, vagy a lombkorona árnyékosabb részeibe húzódnak. Borús időben ágvillákban, kéregrepedések alatt húzódnak meg. Életmódjukra jellemző, hogy kifejlett állapotban telelnek át, mint sok más karimáspoloska (*Coreidae*) fajtársuk. Telelése ősszel kezdődik, az imágók október közepétől egészen november közepéig keresnek telelőhelyet. Több héten keresztül folyik, már október közepétől kezdődően a telelőhely kiválasztása. Rendszerint ember építette védett helyeken telelnek át. Itt több hónapot töltenek el, a faj mortalitása a téli időszakban a legnagyobb. Az áttelelő egyedek előszeretettel húzódnak meg lakott épületek panelillesztéseiben, hézagjaiban. Épületek repedései, ablak- és ajtórések is számításba jönnek a telelőhely

választásban. Az áttelelésre készülő példányok előszeretettel keresik fel az épületek északi, árnyékosabb oldalait, ahol kevesebb a hőingás, és megnő a túlélési esélye az egyedeknek. Előfordul, hogy egy falfelületen 8-10 példány is gyülekezik. A Debreceni Egyetem Botanikus Kertjéhez közeli ÉTK épületén lehet tapasztalni hasonló jelenséget. Ennél az épületnél a panelillesztési rések a leginkább használt áttelelési zugok. Ez azért előnyös, mivel az épület felől távozó hő elegendő az átteleléshez. A poloskák az ősz-tél fordulóján már 5 C°-on dermedtek, mozgásképtelenek. Telelőhelyüket a poloskák a tél folyamán egyre gyakrabban jelentkező felmelegedések alkalmából sem hagyják el. Viszont tartalék tápanyagaikat rövidebb idő alatt élik fel a magasabb hőmérsékleti viszonyok miatt. Azoknak az egyedeknek az áttelelése sikertelen, amelyek nyár végén és ősszel nem halmoztak fel megfelelő mennyiségű zsírdepót a potrohukban. Ezért tavasszal sok elszáradt poloskát lehet észlelni az épületek árnyékoló rácsain, vagy pókhálókban a rácsok sarkaiban, ablakpárkányokon. Az egyedek lakott szobákban is felbukkanhatnak, ahol fényre repülnek. Éjszakai rovarfogások alkalmával gyakorta zúgva röpködnek, majd elhelyezkednek a lámpázásnál használt lepedőn. Ez a jelenség főleg eső előtti meleg, fülledt estéken fordul elő. A világító lámpa környékére szállva eleinte igen fürgék, később mozdulatlanná merevednek.

A poloskák április közepétől hagyják el a telelőhelyüket, majd rajzanak ki a tűlevelű fákra, táplálkozni. Itt párzanak és lerakják a 15-25 petéből álló tojáscsomóikat. Ezekből 10 nap után kelnek ki az eleinte narancssárga, később barna színű lárvák. A fejlődő lárvákat is, de leginkább a petéket egy, Magyarországon is élő tojásparazitoid fémfürkész parazitálja (*Anastatus bifasciatus*). Igen fejlett petefészkű nőstényeket már novemberben is lehet találni, de a párzásuk csak tavasszal történik. A nyugati levéllábú poloska terjeszkedése az elkövetkező években várhatóan tovább folytatódik Európában. Megtelepedve Magyarországon is egyre gyakoribb fajjá válik. Kártétele elsősorban erdőgazdaságokban fog jelentkezni, ott is a tűlevelű ültetvényekben, de a városi parkokban és kertekben is jelentőssé válhat, ahol fenyőféléket lehet találni.

IRODALOM

HARMAT, B., KONDOROSSY, E., RÉDEI, D. 2006. A nyugati levéllábú poloska (*Leptoglossus occidentalis* Heidemann) első magyarországi megjelenése. Növényvédelem 42 (9): 136.

GOGALA, A. 2003. A Leaf-footed conifer seed bug (*Leptoglossus occidentalis*) in Slovenia already (*Heteroptera: Coreidae*). Acta entomologica slovenica 11(2): 189-190.